
Dünya öküz ve balığın üstündedir (Hadis-i Şerif)

Evet, bu söz bir hadis-i şeriftir. Bu konuda az farkla söz konusu olan rivayetlerden biri için bk. Kenzu'l-Ummal, h. no: 15216.

Bu hadisin aslı için bk. Hâkim, Müstedrek, Beyrut, 1411/1990, 4/636; el-Munzirî, et-Terğib ve't-Terhib, Beyrut, 1417, 4/257.

Yine konuyla ilgili değişik rivayetleri görmek için bk. Taberi, Begavi, Razi, Ebu Hayyan/el-Bahru'l-Muhit, İbn Kesir, Kurtubi, Suyutî/ed-Durru'l-Mensur, Alusi, Kalem suresinin ilk ayetinin tefsiri.

- Ama, acaba her zaman hak ve hakikat söyleyen Peygamber Efendimiz (asm) bu sözünü neyi anlatmak istemiştir?

Muhtemelen bu mecazi bir sözdür, fakat halk hakikat anlıyor. Bilindiği gibi söz üç manada kullanılır: Hakikat, mecaz ve kinaye.

Söz, söylendiği manada kullanılırsa "hakikat" olur.

Söz, kendi manasından başka bir mana için söylenmişse ve kendi manasında kullanılmasına bir mani varsa "mecaz" olur.

Bir şey hakiki manasıyla değil de, bu hakiki mananın aksi ile ifade olunuyorsa o söze "kinaye" denir.

Mesela, "odun" kelimesi yakılacak şey manasında kullanılırsa hakikattir. Şayet bu kelimeyle bir kimsenin kalın kafalı, zarafetten habersiz olduğunu anlatmak istiyorsak, bu mecaz olur. Deyimlerimiz tamamen mecazi sözlerdir."Ağzı kulaklarına varıyor" deriz ve bu sözümüzle bahsettiğimiz kişinin çok sevinçli olduğunu, memnuniyetini ifade ederiz; ağzın gidip de kulağa misafir olmasını değil.

Mecazın "akli" ve "lügavi" olmak üzere iki kısmı vardır. Ayrıca, alakası teşbih olan mecazlara "istiare", başka türlü alakası bulunanlara da "mürsel mecaz" denmektedir.

- Asıl meseleye gelirsek; "Dünya öküzle balığın üstündedir." sözünde

---

kastedilen mana nedir?

Peygamber Efendimiz (asm) bununla Őu üç manayı anlatmak istemiştir:

Birincisi: Cenab-ı Hak yarattığı her mahluk için bir melaike vazifelendirmektedir. Bunlara "Müekkel Melekler" diyoruz. Dünyanın da iki tane müekkel melaikesi vardır ki, bunların isimleri "Sevr" ve "Hut"tur. Yani "Öküz" ve "Balık".

İkincisi: On dört asır önce, yani Peygamberimiz (asm) ve sahabelerinin yaşadığı asırda, en önemli iki geçim kaynağı çiftçilikle avcılıktı. Bu Őimdi de kısmen böyledir. Ziraatın sembolü öküz, avcılığın sembolü ise balıktır. İşte, Peygamberimiz (asm)

"Dünya öküzle balığın üstündedir."

hadisiyle bu hakikate parmak basmış, insanların geçiminde en mühim iki kaynağı gayet belik bir tarzda ifade etmiştir.

Üçüncüsü: Bilindiğı gibi, tekniğın henüz yeterince gelişmediğı devirlerde dünyanın durduğuna, güneşin döndüğüne inanılırdı. Halbuki zamanla bunun tersinin doğru olduğı kesin olarak anlaşıldı. Eski bilgilere inanan insanlara bu gerçeğı doğrudan doğruya anlatmak kolay değildi. Böyle yapılıyaydı, belki de birçok insanlar İslam nurundan istifade edemeyeceklerdi. Resul-i Ekrem (asm), bir edebi sanat yaparak cevap vermiş ve o asrın insanlarını tatmin etmiştir.

Dünya güneşin etrafında dönerken hayali on iki menzilden geçer. Biz bunlara "burçlar" diyoruz. Bu burçlardan ikisinin adı "öküz" ve "balık"tır. Peygamber Efendimize (asmv) ayrı ayrı zamanlarda dünyanın ne üstünde durduğu sorulmuş, o da birinci defasında "öküzün", ikinci defasında "balığın" üstünde duruyor diye buyurmuştur. Bu cevaplarıyla, soru vakitlerinde dünyanın öküz ve balık burçlarından geçmekte olduğunu, fakat güneşin yerküresinin etrafında dönmediğini aksine yerküresinin güneşin etrafında döndüğünü de on dört asır önceden haber vermiştir.

Peygamber Efendimiz (asm) mecazlı ve kinayeli bir sözle üç büyük

---

hakikati en güzel şekilde dile getirmiş, hem o asırdaki, hem de daha sonraki asırlardaki muhataplarını tatmin etmiştir.

Selam ve dua ile...
Sorularla İslamiyet